

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

KOMUNIKAT PRASOWY nr 23/20

Luksemburg, 3 marca 2020 r.

Wyrok w sprawie C-125/18

Marc Gómez del Moral Guasch / Bankia SA

Sądy hiszpańskie mają obowiązek zbadania prostego i zrozumiałego charakteru warunku umownego zawartego w umowach kredytu hipotecznego przewidującego stosowanie zmiennej stopy procentowej opartej na wskaźniku hiszpańskich kas oszczędnościowych

Jeżeli stwierdzą one nieuczciwy charakter tego warunku, mogą, w celu ochrony konsumenta przed szczególnie niekorzystnymi konsekwencjami, które mogą wynikać z nieważności umowy kredytu, zastąpić ten wskaźnik wskaźnikiem o charakterze dyspozytywnym przewidzianym w prawie hiszpańskim

W wyroku w sprawie **Gómez del Moral Guasch** (C-125/18), ogłoszonym w dniu 3 marca 2020 r., Trybunał w składzie wielkiej izby orzekł, że **warunek umowy kredytu hipotecznego zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, na podstawie którego stopa procentowa odsetek, do zapłaty których zobowiązany jest konsument, zmienia się w zależności od wskaźnika referencyjnego dla kredytów hipotecznych oferowanych przez hiszpańskie kasy oszczędnościowe** (zwanego dalej „wskaźnikiem referencyjnym”), przy czym wskaźnik ten jest przewidziany w prawie hiszpańskim, **wchodzi w zakres stosowania dyrektywy w sprawie nieuczciwych warunków w umowach¹. Warunek ten nie odzwierciedla** bowiem **bezwzględnie obowiązujących przepisów ustawowych lub wykonawczych w rozumieniu art. 1 ust. 2 tej dyrektywy**. Trybunał wyjaśnił również, że **sądy hiszpańskie powinny sprawdzić, czy taki warunek jest jasny i zrozumiały, i to niezależnie od tego, czy prawo hiszpańskie skorzystało z przyznanej państwowemu członkowskim na mocy art. 4 ust. 2 dyrektywy w sprawie nieuczciwych warunków umownych możliwości wprowadzenia uregulowania, że ocena nieuczciwego charakteru warunku nie dotyczy w szczególności określenia głównego przedmiotu umowy**. Jeżeli sądy te dojdą do wniosku, że warunek ten ma nieuczciwy charakter, mogą one zastąpić ten wskaźnik, w celu ochrony konsumenta przed szczególnie szkodliwymi konsekwencjami, które mogą wynikać z nieważności umowy o kredyt, wskaźnikiem o charakterze dyspozytywnym przewidzianym w prawie hiszpańskim.

Wyrok ten wpisuje się w ramy wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożonego przez Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona (sąd pierwszej instancji nr 38 w Barcelonie, Hiszpania). Marc Gómez del Moral Guasch wystąpił do tego sądu z powództwem w przedmiocie utrzymywanego nieuczciwego charakteru warunku dotyczącego zmiennej stopy procentowej odsetek o charakterze wynagrodzenia, znajdującego się w umowie o kredyt hipoteczny, którą zawarł z instytucją bankową Bankia SA. Zgodnie z tym warunkiem umownym stopa procentowa odsetek płaconych przez konsumenta różni się w zależności od wskaźnika referencyjnego. Ten wskaźnik referencyjny był przewidziany w przepisach krajowych i mógł być stosowany przez instytucje kredytowe w odniesieniu do kredytów hipotecznych. Jednakże sąd hiszpański zauważa, że indeksacja zmiennych odsetek obliczona w oparciu o wskaźnik referencyjny była mniej korzystna niż indeksacja obliczona w oparciu o średnią stopę procentową europejskiego rynku międzybankowego (Euribor), która jest stosowana w odniesieniu do 90% kredytów hipotecznych zaciągniętych w Hiszpanii, z dodatkowym kosztem rzędu 18 000–21 000 EUR za kredyt.

¹ Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29).

W pierwszej kolejności Trybunał przypomina, że warunki umowy odzwierciedlające bezwzględnie obowiązujące przepisy ustawowe lub wykonawcze nie podlegają przepisom dyrektywy 93/13². Niemniej jednak Trybunał zauważył, że – z zastrzeżeniem dokonania przez sąd odsyłający ustaleń w tym zakresie – **przepisy krajowe mające zastosowanie w niniejszej sprawie nie wprowadzały obowiązku stosowania w odniesieniu do kredytów o zmiennej stopie procentowej jednego oficjalnego wskaźnika referencyjnego, ale ograniczały się do określenia warunków, jakie powinny spełniać „wskaźniki lub stopy referencyjne”, aby mogły one być stosowane przez instytucje kredytowe.** W konsekwencji Trybunał stwierdził, że warunek umowy o kredyt hipoteczny przewidujący, że stopa procentowa mająca zastosowanie do kredytu jest oparta na jednym z oficjalnych i przewidzianych w przepisach krajowych wskaźników referencyjnych, jakie mogą być stosowane przez instytucje kredytowe do kredytów hipotecznych, wchodzi w zakres stosowania tej dyrektywy, jeżeli te przepisy nie przewidują ani obowiązkowego stosowania owego wskaźnika niezależnie od wyboru dokonanego przez strony umowy, ani jego uzasadnionego dyspozytywnym charakterem stosowania w braku odmiennych ustaleń między tymi samymi stronami.

W drugiej kolejności Trybunał zajmował się kompetencjami sądu krajowego podczas kontroli przejrzystości warunku dotyczącego głównego przedmiotu umowy. Artykuł 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 przewiduje bowiem, że ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy w szczególności określenia głównego przedmiotu umowy, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem³. Sąd hiszpański zastanawiał się nad możliwością zbadania przez sąd krajowy, nawet w braku transpozycji tego przepisu dyrektywy do prawa krajowego, czy warunek umowny taki jak sporny warunek spełnia wymóg przejrzystości ustanowiony w dyrektywie. W tym względzie Trybunał podkreślił, że warunki umowne muszą zawsze spełniać wymóg prostego i zrozumiałego sformułowania⁴. Zdaniem Trybunału wymóg ten ma zastosowanie również w sytuacji, gdy dana klauzula objęta jest zakresem stosowania wyżej wskazanego przepisu i nawet jeśli dane państwo członkowskie – w niniejszej sprawie Hiszpania – nie dokonało transpozycji tego przepisu do swojego porządku prawnego. Wynika stąd, że **sąd państwa członkowskiego jest zawsze zobowiązany do zbadania prostego i zrozumiałego charakteru warunku umownego dotyczącego głównego przedmiotu umowy.**

W trzeciej kolejności Trybunał orzekł, że aby spełnić wymóg przejrzystości w rozumieniu dyrektywy⁵, **warunek umowny ustalający zmienną stopę procentową znajdujący się w umowie o kredyt hipoteczny powinien nie tylko być zrozumiały pod względem formalnym i gramatycznym, ale również umożliwić, by właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i racjonalny przeciętny konsument był w stanie zrozumieć konkretne działanie metody obliczania tej stopy procentowej i oszacować tym samym w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria – potencjalnie istotne – konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych.** Na elementy szczególnie istotne w tym względzie składają się z jednej strony okoliczność, że główne elementy dotyczące obliczania tej stopy są łatwo dostępne dla każdej osoby zamierzającej zawrzeć umowę o kredyt hipoteczny ze względu na publikację sposobu obliczania wspomnianej stopy procentowej, oraz z drugiej strony dostarczenie konsumentowi przez przedsiębiorcę informacji na temat zmian w przeszłości tego wskaźnika, na podstawie którego obliczana jest ta stopa procentowa.

W czwartej kolejności, jeśli chodzi o kompetencje sądu krajowego do stwierdzenia ewentualnego nieuczciwego charakteru warunku umownego w rozumieniu dyrektywy⁶, Trybunał przypomniał, że nie stoi ona na przeszkodzie temu, by sąd krajowy, w zastosowaniu zasad rządzących prawem zobowiązań, usunął nieuczciwy warunek umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem poprzez zastąpienie go przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym w sytuacjach, w których unieważnienie takiego nieuczciwego warunku zobowiązywałaby sąd do stwierdzenia

² Artykuł 1 ust. 2 dyrektywy 93/13.

³ Artykuł 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, który dotyczy warunków dotyczących głównego przedmiotu umowy lub relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług.

⁴ Artykuł 5 dyrektywy 93/13.

⁵ Artykuł 4 ust. 2 i art. 5 dyrektywy 93/13.

⁶ Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13.

nieważności danej umowy w całości, narażając tym samym konsumenta na szczególnie szkodliwe konsekwencje. Takie unieważnienie mogłoby pociągać bowiem za sobą co do zasady postawienie pozostałej do spłaty kwoty kredytu w stan natychmiastowej wymagalności, co może przekraczać możliwości finansowe konsumenta i z tego względu penalizowałoby raczej tego ostatniego niż kredytodawcę, który w konsekwencji nie zostanie przez to zniechęcony do wprowadzania takich warunków w proponowanych przez siebie umowach. W niniejszej sprawie ustawodawca hiszpański od chwili zawarcia spornej umowy o kredyt wprowadził wskaźnik „zamienny”, który – z zastrzeżeniem weryfikacji przez sąd odsyłający – ma charakter dyspozytywny. W tych okolicznościach Trybunał stwierdził, że **dyrektywa⁷ nie stoi na przeszkodzie temu, by w wypadku nieważności nieuczciwego warunku umownego określającego wskaźnik referencyjny dla obliczania zmiennych odsetek od kredytu sąd krajowy zastąpił ten wskaźnik wspomnianym wskaźnikiem zamiennym mającym zastosowanie w braku odmiennego porozumienia między stronami umowy, pod warunkiem że umowa o dany kredyt hipoteczny nie może dalej obowiązywać w wypadku usunięcia rzeczzonego nieuczciwego warunku, a unieważnienie całej umowy naraża konsumenta na szczególnie szkodliwe skutki.**

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z ogłoszenia wyroku jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” 📠 (+32) 22964106

⁷ Artykuły 6 ust. 1 i 7 ust. 1 dyrektywy 93/13.